

**Izvještaj o vanjskom vrednovanju studijskog programa Ekonomija na prvom ciklusu studija,
Ekonomski fakultet Pale Univerziteta u Istočnom Sarajevu**

AVORS broj i datum: 1/02-04-2-372-19/23 od 14.03.2025. godine

Datumi posjete: 22., 23. i 24. januar 2025. godine

Lokacija: Istočno Sarajevo

Komisija za vanjsko vrednovanje:

- Prof. dr Dražena Gašpar, stručnjak iz reda akademske zajednice BiH, predsjednik
- Prof. dr Branka Topić-Pavković, stručnjak iz reda akademske zajednice BiH
- Doc. dr Valentina Vukmirović, međunarodni stručnjak, član
- Doc. dr Ljubiša Mičić, stručnjak iz reda privrede i prakse, član i
- Ivan Dodig, MA, student, član.

Koordinator: Bojan Šolaja, MA

Standardi i kriterijumi za vanjsko vrednovanje: Standardi i smjernice za osiguranje kvaliteta u evropskom prostoru visokog obrazovanja – ESG (Standards and Guidelines for Quality Assurance in European Higher Education Area – European Association for Quality Assurance in Higher Education, 2015), Standardi za akreditaciju visokoškolskih ustanova, Standardi za akreditaciju studijskih programa prvog i drugog ciklusa studija, Kriterijumi za akreditaciju visokoškolskih ustanova u BiH, Kriterijumi za akreditaciju studijskih programa prvog i drugog ciklusa studija u BiH, Pravilnik o akreditaciji visokoškolskih ustanova i studijskih programa Republike Srpske.

Sadržaj

1.0 Aplikacija	3
1.1 Informacija o procesu akreditacije	3
1.2 Podaci o visokoškolskoj ustanovi	4
1.3 Podaci o zahtjevu	5
2.0 Vanjsko vrednovanje	6
2.1 Prethodne aktivnosti	6
2.2 Posjeta visokoškolskoj ustanovi	7
3.0 Mišljenje o ishodu vanjskog vrednovanja	8
3.1 Ocjena kvaliteta po pojedinačnim standardima/kriterijumima	8
3.2 Preporuka za akreditaciju	23

1.0 Aplikacija

1.1 Informacija o procesu akreditacije

Univerzitet u Istočnom Sarajevu (u daljem tekstu: Univerzitet) predao je prijavu za akreditaciju visokoškolske ustanove i studijskih programa u klasteru iz naučne oblasti društvenih nauka, uže naučno polje ekonomija i poslovanje, 27.12.2023. godine Agenciji za visoko obrazovanje Republike Srpske (u daljem tekstu: Agencija) koja je zavedena pod brojem protokola Agencije 1/02-04-2-372/23 od 27.12.2023. godine.

Agencija je 20.02.2024. godine aktom broj 1/02-04-2-372-2/23 zatražila od Ministarstva za naučnotehnoški razvoj i visoko obrazovanje Republike Srpske, kao nadležnog organa uprave, provjeru legitimnosti rada ustanove i studijskih programa, a istog dana aktom broj 1/02-04-2-372-3/23 od Republičke uprave za inspekcijske poslove podatke u vezi sa vršenjem inspekcijskog nadzora nad Univerzitetom i studijskim programima.

Ministarstvo je dopisom zavedenim pod brojem protokola Agencije 1/02-04-2-372-2-1/23 od 08.05.2024. godine informisalo Agenciju da su za Univerzitet i studijske programe izdata rješenja i dozvole za obavljanje djelatnosti visokog obrazovanja i izvođenje studijskih programa, te da se u Ministarstvu ne vodi nijedan drugostepeni postupak u kojem je žalitelj Univerzitet.

Republička uprava za inspekcijske poslove je odgovorila dopisom zavedenim pod brojem protokola Agencije 1/02-04-2-372-3/23 od 18.03.2024. godine i konstatovala je da ustanova radi u skladu sa zakonskim propisima.

Agencija je rješenjem broj 1/02-04-2-372/23 od 12.02.2024. godine za koordinatora postupka akreditacije Univerziteta i studijskih programa u klasteru iz naučne oblasti društvenih nauka, uže naučno polje ekonomija i poslovanje, imenovala višeg stručnog saradnika za akreditaciju i analitiku u Sektoru za akreditaciju i međunarodnu saradnju, Bojana Šolaju, MA.

Agencija je 28.10.2024. godine sa Univerzitetom zaključila Ugovor za usluge akreditacije visokoškolske ustanove i klastera studijskih programa pod brojem protokola Agencije 1/02-04-2-372-7/23, koje će Agencija izvršiti na osnovu:

- analize usaglašenosti dokumentacije sa zakonskim zahtjevima (legitimnost zahtjeva), kompletnosti dokumentacije u odnosu na važeće zakonske propise Republike Srpske i Bosne i Hercegovine, kao i pravilima evropskih asocijacija u ovoj oblasti i
- vanjskog vrednovanja u svrhu akreditacije visokoškolske ustanove i studijskih programa u klasteru iz naučne oblasti društvenih nauka, uže naučno polje ekonomija i poslovanje, sa ciljem utvrđivanja usaglašenosti sa zahtjevima Standarda i smjernica za obezbjeđenje kvaliteta u evropskom prostoru visokog obrazovanja, Standarda za akreditaciju visokoškolskih ustanova, Standarda za akreditaciju studijskih programa prvog i drugog ciklusa, Kriterijuma za akreditaciju visokoškolskih ustanova u BiH i Kriterijuma za akreditaciju studijskih programa prvog i drugog ciklusa u BiH.

Ugovorom su definisane obaveze Univerziteta i Agencije kao i povjerljivost svih informacija pruženih u toku postupka vanjskog vrednovanja.

Agencija je zatim sprovela postupak odabira članova Komisije stručnjaka u skladu sa Pravilnikom o akreditaciji visokoškolskih ustanova i studijskih programa, te u skladu sa Zakonom o visokom obrazovanju Republike Srpske i Zakonom o Agenciji za visoko obrazovanje Republike Srpske, aktom broj 1/02-04-2-372-6/23 od 20.09.2024. godine uputila Agenciji za razvoj visokog obrazovanja i osiguranje kvaliteta BiH Prijedlog za imenovanje Komisije domaćih i međunarodnih stručnjaka za ocjenjivanje i reviziju kvaliteta i davanje preporuka o akreditaciji visokoškolske ustanove i studijskih programa (dalje: Komisija stručnjaka).

Imenovana je Komisija stručnjaka u sljedećem sastavu:

- Prof. dr Dražena Gašpar, stručnjak iz reda akademske zajednice BiH, predsjednik
- Prof. dr Branka Topić-Pavković, stručnjak iz reda akademske zajednice BiH
- Doc. dr Valentina Vukmirović, međunarodni stručnjak, član
- Doc. dr Ljubiša Mičić, stručnjak iz reda privrede i prakse, član i
- Ivan Dodig, MA, student, član.

Nakon izvršenog imenovanja Komisije stručnjaka od strane Agencije za razvoj visokog obrazovanja i obezbjeđenje kvaliteta u BiH rješenjem broj: 05-33-1-531-2/24 od 03.10.2024. godine pristupilo se detaljnoj analizi dokumentacije nakon čega su uslijedile aktivnosti na pripremi posjete visokoškolskoj ustanovi.

1.2 Podaci o visokoškolskoj ustanovi

Подаци о високошколској установи:	
Naziv, adresa i e-mail adresa institucije:	Univerzitet u Istočnom Sarajevu Vuka Karadžića broj 30 71 123 Istočno Novo Sarajevo univerzitet@ues.rs.ba
Internet adresa:	www.ues.rs.ba
Naziv, broj i datum akta o osnivanju:	- Odluka o izdvajanju visokoškolskih ustanova iz Univerziteta u Sarajevu broj: 02-1188/92 od 14. 09.1992. godine; - Odluke o izdvajanju visokoškolskih ustanova iz Univerziteta u Sarajevu (02-1188/92 od 14.09.1992, Univerziteta u Mostaru 02-1187/92 od 14.09.1992. i Univerziteta u Tuzli 02-1186/92 od 14.09.1992); - Odluka o organizovanju univerziteta u Republici Srpskoj broj: 02-1512/93 od 29.12.1993. godine (ovom Odlukom stavljena je van snage Odluka o izdvajanju visokoškolskih ustanova iz Univerziteta u Sarajevu broj: 02-1188/92 od 14. 09.1992. godine)
Poresko-identifikacioni broj (PIB):	PIB 400592530000 JIB 4400592530000
Matični broj dodijeljen od Republičkog zavoda za statistiku:	01029606
Ime, prezime i adresa (naziv i sjedište) osnivača:	Republika Srpska (odnosno Narodna skupština Republike Srpske u ime Republike Srpske – Vuka Karadžića br. 2, 78000 Banja Luka)
Broj i datum odluke o imenovanju lica ovlašćenog za zastupanje:	Odluka Senata Univerziteta o izboru rektora Univerziteta broj 01-S-137-1-L/23 24.05.2023. godine
Broj i datum dozvole za rad visokoškolske ustanove:	Dozvola za rad broj: 07.023-3899/09 od 22.06.2009. godine
Broj i datum dozvole za rad van sjedišta:	- Dozvola za rad van sjedišta za izvođenje studijskih programa na prvom ciklusu studija za Pravo i Poljoprivredu – za rad u Bijeljini broj: 07.023/612-216-4/10 od 01.10.2010. godine - Dozvola za rad van sjedišta Pravnog fakulteta Pale – za rad u Srebrenici (studijski program Pravo) broj: 07.023/612-555-2/10 od 09.11.2010. godine.

	- Dozvola za rad van sjedišta Poljoprivrednog fakulteta Istočno Sarajevo – za rad u Vlasenici (studijski program Šumarstvo) broj: 07.023/612-356-2/10 od 12.20.2010. godine - Dozvola za rad van sjedišta Poljoprivrednog fakulteta Istočno Sarajevo – za rad u Trebinju (studijski program Agrometideranska proizvodnja) broj: 07.023./612-5-2/13 od 21.10.2013. godine - Rješenje o ispunjenosti uslova za rad Pravoslavnog bogoslovskog fakulteta „Sveti Vasilije Ostroški“ u Foči za rad van sjedišta – za rad u Doboju broj: 07.023/612-364-1/11 od 26.12.2011. godine
Organizacione jedinice koje se posjećuju i odgovorna lica	Ekonomski fakultet Pale - Prof. dr Mladen Rebić, dekan Fakultet poslovne ekonomije Bijeljina - Prof. dr Vesna Petrović, dekan Ekonomski fakultet Brčko - Prof. dr Lazar Radovanović, dekan
Kontakt osoba (za posjetu)	Prof. dr Marko Gutalj, Prorektor za međunarodnu saradnju i osiguranje kvaliteta
Broj telefona	057/320-330, lokal 133

1.3 Podaci o zahtjevu

Univerzitet je uz zahtjev za akreditaciju dostavio popunjen aplikacioni obrazac prateći odgovarajuće standarde i kriterijume, kao i samoevaluacioni izvještaj i prateću dokumentaciju koja je hiperlinkovima povezana s aplikacionim obrascem (Statut, Rješenja i dozvole za rad, Strategiju, Pravilnik o osiguranju kvaliteta Univerziteta i dr.). Univerzitet je dostavio i prijave za akreditaciju studijskih programa, popunjene aplikacione obrasce kao i samoevaluacione izvještaje i prateću dokumentaciju za prijavljene studijske programe.

Pravilnikom o određivanju visine naknada za pružanje usluga iz nadležnosti Agencije i vrstama i načinu raspodjele vlastitih prihoda propisani su normativi rada Komisije stručnjaka koji za akreditaciju visokoškolske ustanove i šest studijskih programa predviđa petočlanu Komisiju stručnjaka koja radi 6 dana (tri dana na analizi dokumentacije i tri dana posjete).

Studijski program		
Naziv studijskog programa:	Nivo studija	Naziv(i) izlaznih kvalifikacija
Ekonomija – Ekonomski fakultet Brčko (240 ECTS)	Prvi ciklus	Diplomirani ekonomista – 240 ECTS
Poslovna ekonomija – Fakultet poslovne ekonomije Bijeljina (240 ECTS)	Prvi ciklus	Diplomirani ekonomista – 240 ECTS

Međunarodna ekonomija - Bijeljina (60 ECTS)	Drugi ciklus	Master ekonomije (300 ECTS)
Digitalna ekonomija - Bijeljina (60 ECTS)	Drugi ciklus	Master ekonomije - 300 ECTS
Finansije, bankarstvo i osiguranje - Bijeljina (60 ECTS)	Drugi ciklus	Master ekonomije - 300 ECTS
Ekonomija – Ekonomski fakultet Pale (240 ECTS)	Prvi ciklus	Diplomirani ekonomista – 240 ECTS

2.0 Vanjsko vrednovanje

Predmet vanjskog vrednovanja jeste ocjena kvaliteta Univerziteta (ocjena i revizija kvaliteta i davanje preporuke o akreditaciji Univerziteta) i kvaliteta studijskih programa i njegovih ishoda (mogućnost zaposlenja svršenih studenata).

2.1 Prethodne aktivnosti

Nakon pregleda dostavljene dokumentacije za akreditaciju Univerziteta i studijskih programa te nakon izvršene provjere legitimnosti visokoškolske ustanove otpočele su pripreme Komisije stručnjaka u sljedećem sastavu:

- Prof. dr Dražena Gašpar, stručnjak iz reda akademske zajednice BiH, predsjednik
- Prof. dr Branka Topić-Pavković, stručnjak iz reda akademske zajednice BiH
- Doc. dr Valentina Vukmirović, međunarodni stručnjak, član
- Doc. dr Ljubiša Mičić, stručnjak iz reda privrede i prakse, član i
- Ivan Dodig, MA, student, član.

Komisija je na razmatranje dobila dokumentaciju visokoškolske ustanove i studijskih programa, popunjene aplikacione obrasce, samoevaluacioni izvještaj, te brojnu prateću dokumentaciju.

Komisija je takođe dobila Standarde i smjernice za obezbjeđenje kvaliteta u evropskom prostoru visokog obrazovanja, Standarde za akreditaciju visokoškolskih ustanova, Standarde za akreditaciju studijskih programa prvog i drugog ciklusa, Kriterijume za akreditaciju visokoškolskih ustanova u BiH i Kriterijume za akreditaciju studijskih programa prvog i drugog ciklusa u BiH, Pravilnik o akreditaciji visokoškolskih ustanova i studijskih programa Republike Srpske, obrasce liste provjere za člana komisije stručnjaka i obrasce izvještaja.

Agencija je organizovala online sastanak preko Zoom aplikacije sa Komisijom stručnjaka 10. oktobra 2024. godine kojem su prisustvovali koordinator i četiri člana Komisije stručnjaka. Naknadno je 13. novembra 2024. održan još jedan online sastanak Komisije stručnjaka putem Google meet platforme. Tokom sastanaka Komisija je utvrdila metodologiju rada i između ostalog usaglasila, poštujući akte Agencije i sve relevantne propise u Republici Srpskoj i BiH, da svaki član Komisije ima obavezu da na osnovu analizirane dokumentacije visokoškolske ustanove popuni obrazac individualne liste provjere koja služi kao podsjetnik članu Komisije sa pitanjima, zapažanjima i zahtjevima za dodatne dokumente za posjetu ustanovi. Na sastanku su dogovorene sve pojedinosti rada, te usaglašeno zajedničko razumijevanje zahtjeva standarda i kriterijuma.

Putem elektronske pošte koordinator je sa Komisijom usaglasio prijedlog termina i Plan i program posjete visokoškolskoj ustanovi, koji predviđa posjetu u trajanju od tri radna dana.

Prije posjete Komisije stručnjaka za vanjsko vrednovanje, rukovodstvo i predstavnici službi Univerziteta su upoznati sa detaljima i tokom predstojeće posjete, te im je blagovremeno dostavljen Plan i program posjete koji su dopunili imenima učesnika na svakom pojedinom sastanku. Predmet vanjskog vrednovanja je Univerzitet i šest studijskih programa kroz procjenu obavljanja osnovne djelatnosti u odnosu na stepen ispunjenosti Standarda i smjernica za obezbjeđenje kvaliteta u evropskom prostoru visokog obrazovanja, Standarda za akreditaciju visokoškolskih ustanova, Standarda za akreditaciju studijskih programa prvog i drugog ciklusa, Kriterijuma za akreditaciju visokoškolskih ustanova u BiH i Kriterijuma za akreditaciju studijskih programa prvog i drugog ciklusa u BiH.

Tokom drugog sastanka je usaglašen fokus na pojedina pitanja, razmijenjena su mišljenja stečena nakon pregleda aplikacija Univerziteta i studijskih programa, usaglašen način vođenja razgovora, kao i druga pitanja od važnosti za profesionalan rad Komisije stručnjaka.

2.2 Posjeta visokoškolskoj ustanovi

Posjeta visokoškolskoj ustanovi realizovana je 22., 23. i 24. januara 2025. godine, a Plan i program posjete (dalje: Plan posjete) dostupan je u arhivi Agencije, uz dosije Univerziteta, i usaglašen je sa svim članovima Komisije stručnjaka, te blagovremeno dostavljen Univerzitetu kako bi se pripremila dokumentacija koju članovi Komisije stručnjaka traže na uvid i da bi rad na vrednovanju bio što bolje organizovan.

Planom posjete bilo je predviđeno da Komisija stručnjaka razgovara sa sljedećim sagovornicima:

- rukovodstvom Univerziteta,
- timom za kvalitet i timom za pripremu samoevaluacijskih izvještaja i službom za odnose s javnošću,
- predstavnicima pravne službe, računovodstva i drugih opštih službi rektorata,
- predstavnicima Kancelarije za međunarodnu saradnju, kancelarije za naučnoistraživački i umjetnički rad i Univerzitetskog računarskog centra,
- predstavnicima administrativnih službi Ekonomskog fakulteta Pale, Ekonomskog fakulteta Brčko i Fakulteta poslovne ekonomija Bijeljina (studentska služba, biblioteka i druge opšte službe),
- predstavnicima rukovodstva i akademskog osoblja Ekonomskog fakulteta Pale, Ekonomskog fakulteta Brčko i Fakulteta poslovne ekonomija Bijeljina,
- predstavnicima studenata,
- predstavnicima diplomiranih studenata/alumni i
- predstavnicima tržišta rada.

Svi sastanci su realizovani u skladu sa planom posjete.

Tokom prvog radnog dana, 22. januara 2025. godine, Komisija stručnjaka je održala prvi sastanak u sa rukovodstvom Univerziteta, a potom je uslijedio sastanak sa timom za kvalitet i timom za pripremu samoevaluacijskih izvještaja i službom za odnose s javnošću, sa predstavnicima pravne službe, računovodstva i drugih opštih službi rektorata, predstavnicima Kancelarije za međunarodnu saradnju, kancelarije za naučnoistraživački i umjetnički rad i Univerzitetskog računarskog centra, predstavnicima administrativnih službi Ekonomskog fakulteta Pale, Ekonomskog fakulteta Brčko i Fakulteta poslovne ekonomija Bijeljina (studentska služba, biblioteka i druge opšte službe) i predstavnicima rukovodstva i akademskog osoblja Ekonomskog fakulteta Pale i Ekonomskog fakulteta Brčko, te studentima koji pohađaju studijske programe prijavljene za akreditaciju. Drugog dana posjete, 23. januara 2025. godine, održani su sastanci sa predstavnicima rukovodstva i akademskog osoblja Fakulteta poslovne

ekonomije, studentima koji pohađaju studijske programe prijavljene za akreditaciju, predstavnicima alumnija i privrede i prakse.

Posjeta je nastavljena i trećeg radnog dana, 24. januara 2025. godine, obilaskom fizičkih resursa Univerziteta i fakulteta na kojima se izvode studijski programi prijavljeni za akreditaciju.

Nakon održanih sastanaka i obavljenih razgovora, članovi Komisije stručnjaka su na kraju održali interni sastanak na kojem su iznijeli individualna zapažanja i utiske sa pojedinih sastanaka, komentarisali dobijene informacije i analizirali rad Komisije stručnjaka. Tokom diskusije svi članovi Komisije stručnjaka su usaglasili stavove. Na kraju je slijedila usmena prezentacija izvještaja rukovodstvu Univerziteta. O ovim zapažanjima date su i posebne preporuke u nastavku izvještaja.

3.0 Mišljenje o ishodu vanjskog vrednovanja

Vanjsko vrednovanje je urađeno provjerom nivoa ispunjenosti zahtjeva ESG standarda i Standarda za akreditaciju studijskih programa prvog i drugog ciklusa studija.

Kriterijumi za ocjenu nivoa ispunjenosti zahtjeva:

Nivo I - nema dokaza ili postoje djelimični, nepouzdana dokazi ispunjenja zahtjeva (potpuno novo ili strano u organizaciji),

Nivo II - zahtjev je planiran, postoji samo na papiru i/ili djelimično sproveden,

Nivo III - zahtjev je planiran, sproveden i prate se efekti,

Nivo IV - zahtjev je planiran, sproveden, prate se efekti, sa/bez uvođenja stalnih prilagođavanja i poboljšanja na osnovu poređenja sa najboljima.

I	zahtjev nije ispunjen
II	zahtjev djelimično ispunjen
III	zahtjev je pretežno ispunjen
IV	zahtjev je u potpunosti ispunjen

3.1 Ocjena kvaliteta po pojedinačnim standardima/kriterijumima

STANDARD 1. Politika obezbjeđenja kvaliteta studijskih programa Ovaj standard usklađen je sa kriterijumom 1 - Kriterijuma za akreditaciju studijskih programa prvog i drugog ciklusa u Bosni i Hercegovini (Politika osiguranja kvaliteta studijskih programa (1.1, 1.2, 1.3)) i standardom 1.1 Standarda i smjernica za obezbjeđenje kvaliteta u Evropskom prostoru visokog obrazovanja (ESG) Zahtjev: Obezbjedenje i kontrola kvaliteta studijskog programa sprovodi se redovno i sistematično putem samovrednovanja i spoljašnjom provjerom kvaliteta. Dobre strane: Ekonomski fakultet Pale sprovodi politiku osiguranja kvaliteta studijskog programa Ekonomija, I ciklus, koji se zasniva se na dokumentima i procedurama za osiguranje kvaliteta, uspostavljenim na nivou Univerziteta u Istočnom Sarajevu (UIS) i objavljene su na njegovoj zvaničnoj web stranici. Statutom Univerziteta (članovi 187-197) regulisana je oblast obezbjeđenja kvaliteta studijskih programa, nastave i uslova rada. Statut Univerziteta predviđa da Univerzitet obezbjeđuje kontinuirani razvoj kulture kvaliteta kao jedan od osnovnih zadataka (član 187, stav 1), kao i sve njegove članice. Ekonomski fakultet Pale kreira studijske programe, koji pružaju kompetencije uporedive sa onima koje nude slični studijski programi u regionu i svijetu. Ova oblast definisana je dokumentom <u>Postupak predlaganja, usvajanja i izmjene studijskih programa</u>.

U okviru kontrole kvaliteta studijskog programa a u skladu sa Pravilnikom o studentskom vrednovanju kvaliteta studija i Izmjenama Pravilnika o studentskom vrednovanju kvaliteta studija, aktivna uloga studenata je omogućena putem provođenja studentskih anketa i uvažavanjem njihovog mišljenja i prijedloga za eventualne izmjene/korekcije.

Prilikom usvajanja novog nastavnog plana i programa na *SP Ekonomija*, predviđena obavezna studentska praksa na četvrtoj godini studija na svim smjerovima na studijskom programu *Ekonomija*.

Kvaliteta studijskog programa usmjerena je i na promociju mobilnosti i internacionalizacije na studijskim programima, kroz informisanost i prenos iskustava dosadašnjih primjera mobilnosti. Internacionalizacija studijskih programa obezbjeđena je i kroz akte Pravilnik o međunarodnoj razmjeni akademskog i administrativnog osoblja i studenata Pravilnik o postupku priznavanja stranih visokoškolskih isprava, kvalifikacija i perioda studiranja radi nastavka obrazovanja na Univerzitetu u Istočnom Sarajevu.

Sprečavanje plagijarizma se obezbjeđuje pristupom programima za otkrivanje plagijata.

Kontrola kvaliteta studijskog programa se vrši u unaprijed određenim vremenskim periodima, a spoljašnja provjera kvaliteta je u skladu sa planom akreditacije studijskih programa Agencije i VŠU.

Slabe strane:

Sistem za obezbjeđenje kvaliteta postoji i dio je strategije fakulteta, ali nije u potpunosti i detaljno objašnjeno na koji način se prate efekti preduzetih mjera.

Nedostatak vidljivosti u prikazu sprovedenih aktivnosti usmjerenih na osiguranje kvaliteta na nivou Fakulteta i Studijskog programa.

Iako je prepoznata važnost uključivanja svih zainteresovanih strana (nastavnika, studenata i privrednog sektora), trenutno nisu detaljno definisani mehanizmi njihove saradnje i doprinos u procesu osiguranja kvaliteta.

Preporuke za unapređenje:

1.1. Nastaviti kontinuirano raditi na unapređenju mjerenja efikasnosti sistema za osiguranje kvalitete, kroz preciznije kriterijume i pokazatelje uspjeha u okviru sistema obezbeđenja kvaliteta.

1.2. Preporučuje da Ekonomski fakultet Pale pored strateških dokumenata koji regulišu osiguranje kvaliteta studijskih programa na nivou Univerziteta, dodatno definiše i prilagodi dokumenta specifičnostima fakulteta.

1.3. Redovno objavljivati rezultate evaluacija i mjere poboljšanja kroz povećanje vidljivosti aktivnosti vezanih za osiguranje kvaliteta na Fakultetu (npr. objave o provedenim aktivnostima na veb stranici Fakulteta).

1.4. Uvesti redovne forume/panel diskusije/okrugle stolove za diskusiju između studenata, nastavnog osoblja i privrednog sektora kako bi se aktivnije uključili u proces osiguranja kvaliteta i jasnije definisala njihova uloga u procesu.

STANDARD 1. Politika obezbjeđenja kvaliteta studijskih programa

OCJENA ISPUNJENOSTI:

IV

STANDARD 2. Kreiranje i usvajanje studijskih programa

Ovaj standard usklađen je sa kriterijumom 2. Kriterijuma za akreditaciju studijskih programa prvog i drugog ciklusa u Bosni i Hercegovini (Kreiranje i usvajanje studijskih programa (2.1, 2.2, 2.3, 2.4, 2.5, 2.6)) i standardom 1.2 Standarda i smjernica za obezbjeđenje kvaliteta u Evropskom prostoru visokog obrazovanja (ESG).

Zahtjev:

Visokoškolska ustanova ima uspostavljene procedure za kreiranje i usvajanje studijskih programa koji uključuju studente i sve zainteresovane strane. Studijski program ima jasno definisane ciljeve i svrhu sa elementima utvrđenim zakonom. Savladavanjem studijskog programa student stiče kompetencije koje su u funkciji kvalitetnog obavljanja stručne, naučne i umjetničke djelatnosti.

Zahtjev 2.1: Struktura studijskog programa

Studijski program sadrži sve elemente neophodne za realizaciju nastavnog procesa.

Zahtjev 2.2: Svrha i ciljevi studijskog programa

Studijski program ima jasno definisane ciljeve, te svrhu i ulogu u obrazovnom sistemu.

Zahtjev 2.3: Nastavni plan i program

Nastavni plan i program studijskog programa sadrži listu i strukturu obaveznih i izbornih predmeta i modula i njihov opis.

Zahtjev 2.4: Kompetencije diplomiranog studenta

Savladavanjem studijskog programa student stiče opšte i predmetno-specifične sposobnosti koje su u funkciji kvalitetnog obavljanja stručne, naučne i umjetničke djelatnosti. Opis kvalifikacije koja proizilazi iz studijskog programa mora odgovarati određenom nivou Evropskog okvira kvalifikacija i biti povezan sa standardima kvalifikacija.

Dobre strane:

Izrađen je Elaborat o opravdanosti inoviranja studijskog programa Ekonomija u cilju reforme postojećeg plana i programa nastave i inoviranja studijskog programa u skladu sa novim zahtjevima i potrebama tržišta rada.

Visokoškolska ustanova ima utvrđene procedure za kreiranje i usvajanje studijskih programa koji uključuju studente i sve zainteresovane. Studijski program ima jasno definisane ciljeve i zadatke sa elementima utvrđenim zakonom.

Fakultet obezbjeđuje i prati kvalitet studijskog programa u pogledu nastavnog plana i programa, nastave, nastavnog osoblja, ocjenjivanja studenata, udžbenika i literature, a unutrašnji činioci doprinose kvalitetu studijskih programa. U formiranju kvalifikacija na studijskom programu Ekonomija korišćen je dokument Osnova kvalifikacijskog okvira u Bosni i Hercegovini.

Studijski program je usklađen sa naučnim i obrazovnim standardima, i u konsultacijama sa privredom i institucijama usklađuje se sa potrebama tržišta rada.

Obim studija izražava se brojem ECTS bodova u skladu sa Zakonom o visokom obrazovanju RS.

Sve informacije o svrsi i ciljevima studijskog programa, kao i sadržaj silabusa su objavljeni na veb stranici Fakulteta. Obuhvaćeno je sticanje relevantnih kompetencija i vještina, kao i metode za njihovo postizanje.

Takođe, ciljevi studijskog programa su uporedivi sa sličnim programima na visokoškolskim ustanovama u BiH i inostranstvu, uz usklađenost veću od 60% u odnosu na studijske programe fakulteta čije je linkove dostavio Ekonomski fakultet Pale:

- Ekonomski fakultet Univerziteta u Beogradu

<http://www.ekof.bg.ac.rs/>

- Ekonomski fakultet Banja Luka

<https://ef.unibl.org/>

- Ekonomski fakultet Sarajevo

<http://www.efsa.unsa.ba/ef/bs>

- Ekonomski fakultet Zagreb

<http://www.efzg.unizg.hr/>

Fakultet je naveo konkretne primjere kojima ostvaruje internacionalizaciju, kroz dokument Strategije internacionalizacije 2018-2023 i ostale Pravilnike, te interakciju sa stručnom praksom.

Stručna praksa, odnosno njeno organizovanje i sprovođenje, definisano je Pravilnikom o stručnoj praksi studenata i na SP *Ekonomija* obavlja se u privrednim ustanovama u okviru nastavnog plana prvog ciklusa studija. Stručna praksa je postala obavezna prema novom nastavnom planu od 2020. godine.

Učešće komplementarnih predmeta iznosi oko 12%, a Fakultet planira usklađivanje sa savremenim standardima kroz modernizaciju studijskog programa.

Ishodi učenja studijskog programa usaglašeni su sa generičkim deskriptorima Osnove kvalifikacijskog okvira u BiH, kao i sa Kvalifikacijskim okvirom evropskog prostora visokog obrazovanja (QF EHEA).

Slabe strane:

Ekonomski fakultet Pale ne organizuje studijske programe ili dijelove studijskih programa na stranom jeziku. Ekonomski fakultet ne organizuje studijski program ili dio studijskog programa na daljinu.

Iako studenti imaju obaveznu stručnu praksu u posljednjoj godini studija, ona je vrednovana sa 2 ECTS boda, što može biti nedovoljno da bi se osiguralo značajno iskustvo u realnom radnom okruženju.

Struktura programa je modernizovana i fleksibilna, ali izborni predmeti na prvom ciklusu studija "Ekonomija" na Ekonomskom fakultetu Pale čine 19,48% ukupnih ECTS bodova, što ograničava individualizaciju studija.

Preporuke za unapređenje:

2.1. Razmotriti opciju implementacije programa (ili dijela programa) na engleskom jeziku kako bi se, u skladu sa kapacitetima Fakulteta, privukli međunarodni studenti i povećala mobilnost.

2.2. Kontinuirano unapređivati podršku za odlazne i dolazne mobilnosti studenta, nastavnika i administrativnog osoblja.

2.3. Uskladiti vrednovanje studentske prakse u NNP-u s važećim standardom u pogledu broja ECTS bodova, s obzirom na to da je NNP izrađen prije donošenja nove verzije standarda.

2.4. Razmotriti mogućnost povećanja udjela izbornih predmeta na prvom ciklusu studija „Ekonomija“ kako bi se postigao optimalan balans između obaveznih i izbornih predmeta.

2.5. Nastaviti kontinuirani rad na osiguravanju da studijski programi prate i odražavaju savremene trendove i potrebe tržišta rada.

2.6. Nastaviti kontinuirani rad na uključivanju različitih zainteresovanih strana (privredne subjekte, javne institucije, studente, alumniste) u razvoju novih i reviziju postojećih studijskih programa.

STANDARD 2. Kreiranje i usvajanje studijskih programa

OCIJENA ISPUNJENOSTI:

III

STANDARD 3. Učenje, poučavanje i vrednovanje usmjereni na studenta

Ovaj standard usklađen je sa kriterijumom 3. Kriterijuma za akreditaciju studijskih programa prvog i drugog ciklusa u Bosni i Hercegovini (Učenje, poučavanje i vrednovanje usmjereni na studenta (3.1, 3.2, 3.3, 3.4, 3.5, 3.6, 3.7)) i standardom 1.3 Standarda i smjernica za obezbjeđenje kvaliteta u Evropskom prostoru visokog obrazovanja (ESG)

Zahtjev:

Visokoškolska ustanova podstiče i obezbjeđuje učenje, podučavanje i vrednovanje usmjereno na studenta.

Dobre strane:

Ekonomski fakultet Pale primijenjuje savremene strategije aktivnog učenja i ohrabruje nastavnike da prilagođavaju metode rada specifičnim potrebama studenata. Planirani ishodi učenja, kako na nivou studijskog programa, tako i na nivou pojedinih predmeta, usklađeni su sa metodama podučavanja i vrednovanja ostvarenosti tih ishoda. Koriste se različite metode procjene postignutih ishoda učenja, uključujući kolokvijume, eseje, seminarske radove, prezentacije i druge zadatke, kako bi se osigurala sveobuhvatna evaluacija stečenih znanja i vještina. Ishodi učenja su logički povezani sa ECTS bodovima.

Studenti se podstiču na aktivno učešće u sopstvenom procesu učenja kroz primjenu interaktivnih metoda, poput rješavanja problemskih situacija, uzajamnih rasprava, rada na projektima, raznim simulacijama i studijama slučaja. Akademsko osoblje motivise studente da se uključe u naučnoistraživački rad, dajući im priliku za konsultacije i podršku u njihovom akademskom razvoju.

Postupak ispitivanja i ocjenjivanja studenata je vidljiv i u skladu je sa Zakonom o visokom obrazovanju (član 74), Statutom Univerziteta (članovi 135, 136, 137. i 138.), Pravilnikom o studiranju na prvom ciklusu studija, koji su dostupni na zvaničnim internet stranicama Univerziteta i Fakulteta. Postoje jasno definisane procedure za žalbe studenata na ocjenjivanje, što dodatno osigurava fer i objektivan proces vrednovanja njihovog rada.

Takođe, detaljno su opisane procedure vezane za izradu, strukturu i vrednovanje završnog rada, kao i prava i obaveze studenata i mentora, uključujući uslove za mentorstvo.

Predstavnici studenata su uključeni u rad tijela Fakulteta. Studenti imaju ulogu u organima upravljanja Univerzitetom i Fakultetom, a ova uloga je definisana Statutom Univerziteta, Statutom Fakulteta i Pravilnikom o osiguranju kvaliteta Univerziteta. Studenti mogu učestvovati u različitim procesima upravljanja i doprinositi razvoju fakulteta kroz učešće u izborima, predstavničkim tijelima, komisijama i sl. Poslovnik o radu Naučno-nastavnog vijeća Ekonomskog fakulteta Pale (Član 5.) definiše da u radu NNV učestvuju studenti koji se biraju neposrednim izborima na Ekonomskom fakultetu Pale, iz reda redovnih studenata. U sastavu NNV mora biti najmanje 15%, a najviše 22% članova iz reda redovnih studenata.

Fakultet pruža podršku studentima u karijernom savjetovanju putem studentskih praksi, Studentskog preduzetničkog inkubatora i Akcelerator programa, koji se realizuje u saradnji sa razvojnim agencijama i Zavodom za zapošljavanje.

Slabe strane:

Nastavni proces uključuje teorijska i praktična znanja, ali nije jasno koliko se koriste savremene metode aktivnog učenja i da li ih svi profesori primjenjuju.

Dokument predviđa podsticanje nastavnika da prilagođavaju metode rada potrebama studenata, ali nije navedeno da li postoje konkretni programi obuke nastavnika za individualizovani pristup učenju.

Kao metode podučavanja prevladavaju klasična predavanja i vježbe.

Preporuke za unapređenje:

3.1. Neprekidno unapređivati primjenu savremenih nastavnih metoda i digitalnih alata u nastavnom procesu.

3.2. U saradnji sa VŠU uspostaviti redovne obuke nastavnog osoblja o savremenim metodama učenja, prilagođavajući je potrebama studenata i zahtjevima tržišta rada za njihovo buduće zaposlenje.

STANDARD 3. Učenje, podučavanje i vrednovanje usmjereni na studenta

OCJENA ISPUNJENOSTI:

IV

STANDARD 4: Upis i napredovanje studenata, priznavanje i sertifikovanje

Ovaj standard usklađen je sa kriterijumom 4. Kriterijuma za akreditaciju studijskih programa prvog i drugog ciklusa u Bosni i Hercegovini (Upis i napredovanje studenata, priznavanje i sertifikovanje (4.1, 4.2, 4.3)) i standardom 1.4 Standarda i smjernica za obezbjeđenje kvaliteta u Evropskom prostoru visokog obrazovanja (ESG)

Zahtjev:

Upis studenata na studijski program vrši se u skladu sa zakonom, te jasnim i transparentnim kriterijumima koji uključuju provjere znanja, sklonosti i sposobnosti kandidata i uspjeh u prethodnom školovanju, a u skladu sa društvenim potrebama i obezbjeđenim resursima za izvođenje programa. Ocjenjivanje studenata se vrši se neprekidnim praćenjem rada studenata.

Zahtjev 4.1: Upis studenata

Visokoškolska ustanova u skladu sa društvenim potrebama i svojim resursima upisuje studente na odgovarajući studijski program na osnovu uspjeha u prethodnom školovanju i provjere njihovog znanja, sklonosti i sposobnosti. Konkurs za upis se javno objavljuje na web stranici ustanove i u medijima.

Zahtjev 4.2: Ocjenjivanje i napredovanje studenata

Ocjenjivanje studenata se vrši se neprekidnim praćenjem rada studenata i na osnovu poena stečenih u ispunjavanju predispitnih obaveza i polaganjem ispita.

Dobre strane:

Ekonomski fakultet Pale je uspostavio procedure za priznavanje visokoobrazovnih kvalifikacija, perioda studiranja i prethodnog učenja, i ove procedure su usklađene sa Lisabonskom konvencijom o priznavanju. Upis studenata na studijski program regulisan je Zakonom o visokom obrazovanju, Statutom UIS i Pravilnikom o studiranju na prvom ciklusu studija sa jasnim i transparentnim kriterijumima koji uključuju provjeru znanja, sklonosti i sposobnosti kandidata, te uspjeh u prethodnom obrazovanju.

Navedeni su i objašnjeni načini praćenja i izražavanja uspješnosti studenta u savladavanju predmeta, predispitne obaveze i ocjene kojima se izražava uspjeh studenta na predmetu.

Ocjenjivanje je transparentno i u skladu sa akademskim standardima, a studenti imaju mogućnost žalbe na ocjene ukoliko smatraju da nisu pravedno ocijenjeni. Broj ECTS bodova za svaki nastavni predmet naveden je u silabusima istih.

Diplomiranom studentu se dodjeljuje diploma o završenom studiju prvog ciklusa koja se ovjerava pečatom visokoškolske ustanove. Kao sastavni dio diplome, istovremeno i bez naknade, izdaje se i dodatak diplomi na engleskom i srpskom jeziku, koji se ovjerava pečatom univerziteta i članice univerziteta. Ovako usklađeni dokumenti sa Evropskim sistemom visokog obrazovanja, olakšavaju zapošljavanje i nastavak školovanja u inostranstvu.

Slabe strane:

Iako postoji procedura za priznavanje ECTS bodova stečenih kroz mobilnost, proces je i dalje relativno složen, što obeshrabruje studente da učestvuju u programima razmjene.

Studijski program nije dovoljno privlačan za strane studente, djelimično zbog ograničene ponude kurseva na engleskom jeziku i nedostatka aktivne promocije programa na međunarodnom nivou.

Postoji obavezna stručna praksa, ali njena vrijednost u ECTS bodovima je relativno niska.

Preporuke za unapređenje:

4.1. U partnerstvu sa studentskim predstavnicima, Kancelarijom za međunarodnu saradnju i Kancelarijom za osiguranje kvaliteta raditi na pojednostavljenju procesa priznavanja ECTS bodova stečenih kroz

programe mobilnosti studenata, informisati studente o procedurama priznavanja ECTS bodova ostvarenih kroz programe mobilnosti i jacati promociju studentske mobilnosti.

4.2. Razmotriti opciju implementacije programa (ili dijela programa) na engleskom jeziku kako bi se, u skladu sa kapacitetima Fakulteta, privukli medunarodni studenti i povecala mobilnost.

4.3. Razmotriti mogucnost povecanja broja sati i ECTS bodova za prakticnu nastavu.

STANDARD 4. Upis i napredovanje studenata, priznavanje i sertifikovanje

Nivo ispunjenosti zahtjeva:

IV

STANDARD 5. Ljudski potencijali

Ovaj standard usklađen je sa kriterijumom 5. Kriterijuma za akreditaciju studijskih programa prvog i drugog ciklusa studija u Bosni i Hercegovini (Ljudski potencijali (5.1, 5.2, 5.3, 5.4)) i standardom 1.5 Standarda i smjernica za obezbjeđenje kvaliteta u Evropskom prostoru visokog obrazovanja (ESG).

Zahtjev:

Za realizaciju studijskog programa obezbijeđeno je nastavno osoblje sa potrebnim naučnim, umjetničkim i stručnim kvalifikacijama.

Dobre strane:

Ukupan broj nastavnika koji rade u visokoškolskoj ustanovi pokriva ukupan broj časova nastave na studijskom programu.

Opterećenje nastavnog kadra se vrši u skladu sa Pravilnikom o normativima i standardima za finansiranje javnih visokoškolskih ustanova (Sl. glasnik RS broj 84/14), te Pravilnikom o izmeni i dopuni pravilnika o normativima i standardima za finansiranje javnih visokoškolskih ustanova.

Ukupan broj angažovanog administrativnog i pomoćnog osoblja u skladu je sa standardima i normativima koje su utvrdile nadležne institucije (Pravilnik o normativima i standardima za finansiranje javnih visokoškolskih ustanova i Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta na Univerzitetu).

Nastavnici u radnom odnosu sa punim radnim vremenom izvode većinu nastave (preko 90%) što je u skladu s propisanim opterećenjem nastavnika i smjernicama (smjernice 5.1.3., 5.1.4. standard 5 – Standardi za akreditaciju studijskih programa prvog i drugog ciklusa studija) koje reguliraju maksimalno opterećenje nastavnika s punim i nepunim radnim vremenom. Prije početka akademske godine predlaže se i usvaja lista odgovornih nastavnika i saradnika iz koje se jasno vidi na kojim predmetima su angažovani nastavnici i saradnici i koliko je njihovo prosječno opterećenje (Prilog - Lista odgovornih nastavnika i saradnika).

Svim saradnicima Ekonomskog fakulteta Fakultet pokriva troškove master i doktorskih studija.

Ekonomski fakultet Pale kao motivaciju nastavnicima, sufinansira izdavačku i naučno-istraživačku djelatnost nastavnog osoblja. Fakultet nastavnom osoblju do jednog puta godišnje sufinansira kotizacije za objavljivanje radova u okviru međunarodnih časopisa i naučnih skupova u inostranstvu, te finansira/sufinansira izdavanje naučnih i stručnih publikacija. U cilju promocije i pospješivanja naučno-istraživačkog rada na Univerzitetu je takođe usvojen Pravilnik o postupku, uslovima i načinu nagrađivanja akademskog osoblja Univerziteta u Istočnom Sarajevu za ostvarene posebne rezultate u naučno-istraživačkom i umjetničkom radu - 17. 3. 2021.

Slabe strane:

Dokument pokazuje da fakultet podržava naučno-istraživački rad, ali nema usvojen godišnji plan naučno-istraživačkog rada i aktivnosti, niti plan učešća nastavnog osoblja na naučnim konferencijama.

Iako je navedeno da nastavu izvode nastavnici i saradnici u radnom odnosu, značajan dio nastave oslanja se na honorarno angažovane nastavnike, što može uticati na kontinuitet nastavnog procesa i angažovanje u istraživačkom radu.

Fakultet nema razvijene procedure za evaluaciju rada, usavršavanja i napredovanja administrativnog osoblja, osim onih koji su propisani za odgovarajuća zanimanja.

Iako Fakultet podstiče mobilnost nastavnika, u obrascu se naglašava potreba za jačim naglaskom na međunarodnu mobilnost nastavnog kadra ali i administrativnog osoblja. Ovo ukazuje na to da postoje izazovi u njenoj punoj implementaciji, bilo zbog administrativnih, finansijskih ili drugih barijera.

Preporuke za unapređenje:

- 5.1. Uspostaviti izradu godišnjeg plana naučno-istraživačke djelatnosti i osigurati kontinuirano praćenje njegove realizacije.
- 5.2. Nastaviti podsticati akademsko osoblje na kontinuirano usavršavanje kroz učešće u međunarodnim projektima, konferencijama i radionicama.
- 5.3. Pronaći alternativne izvore finansiranja za nagrađivanje i unapređenje nastavnog kadra i administrativnog osoblja, kao što su saradnja sa privredom, donacije, sponzorstva.
- 5.4. Nastaviti sa stalnim podsticanjem administrativnog osoblja na aktivno učešće u međunarodnoj mobilnosti.

STANDARD 5. Ljudski potencijali**Ocjena ispunjenosti:****IV****STANDARD 6. Resursi i finansiranje**

Ovaj standard usklađen je sa kriterijumom 6. Kriterijuma za akreditaciju studijskih programa prvog i drugog ciklusa u Bosni i Hercegovini (Resursi i finansiranje (6.1, 6.2, 6.3, 6.4, 6.5)) i standardom 1.6 Standarda i smjernica za obezbjeđenje kvaliteta u Evropskom prostoru visokog obrazovanja (ESG)

Zahtjev:

Za izvođenje studijskog programa obezbjeđuju se odgovarajući ljudski, prostorni, tehničkotehnoški, bibliotečki i drugi resursi koji su primjereni karakteru studijskog programa i predviđenom broju studenata.

Dobre strane:

Obezbjeđeni su kadrovski, materijalni, prostorni, tehnički, informacioni, bibliotečki i drugi resursi u skladu sa Uredbom o uslovima za osnivanje i početak rada visokoškolskih ustanova i o postupku utvrđivanja ispunjenosti uslova u Republici Srpskoj (Sl. gl. RS broj 35/11). Navedeni resursi su prilagođeni potrebama Ekonomskog fakulteta i specifičnostima nastavnog procesa, zahvaljujući čemu se nastavni proces odvija kvalitetno i prema najvišim standardima, u skladu sa preporukama Agencije za razvoj visokog obrazovanja i osiguranja kvaliteta. Fakultet obezbjeđuje dovoljno resursa za izvođenje studijskog programa. Resursi fakulteta su dostupni studentima.

Pored prostorija namijenjenih za nastavni proces (četiri amfiteatra, među kojima se posebno izdvaja veliki amfiteatar sa 330 sjedećih mjesta, šest učionica, IT kabinet), studentima su na raspolaganju biblioteka i dvije zasebne čitaonice, kao i internet klub sa računarima u suterenu fakulteta. Svaki amfiteatar i učionica posjeduju računar sa pristupom internetu i video projektor. Jedna od šest učionica opremljena je digitalnom tablom. IT Kabinet opremljen je sa 25 računara, te pruža uslove za rad sa studentima u grupama optimalne veličine. Minimalna površina ukupnog korisnog poslovnog prostora po jednom upisanom studentu prema oblastima obrazovanja, za društvene i humanističke nauke iznosi 2 m².

Studenti i nastavno osoblje imaju pristup aktuelnoj naučnoj literaturi, elektronskim bazama podataka i digitalnim bibliotekama, što unapređuje kvalitet nastave i istraživačkog rada.

Postoji sistem podrške za nastavnike i istraživače u apliciranju za nacionalne i međunarodne projekte.

Fakultet ostvaruje partnerstva sa privrednim subjektima i javnim institucijama, što omogućava studentima obavljanje prakse i potencijalne izvore finansiranja kroz projekte i sponzorstva.

Slabe strane:

Iako je fakultet usmjeren na razvoj i unapređenje nastavnog procesa, uočeni su izazovi u obezbjeđivanju dovoljnih finansijskih sredstava za podršku istraživačkim aktivnostima, mobilnosti i modernizaciji nastave. Fakultet ima istraživačke aktivnosti, ali je uočena potreba za većim brojem finansiranih projekata i većom podrškom za naučni rad nastavnika.

Kako je u dokumentu navedeno, pristup *Hein Online* bazi je omogućen samo putem *IP* adrese u prostorijama Fakulteta, a baza je dostupna do 31. 1. 2024. godine. U narednom periodu u planu je uspostavljanje jedinstvenog informacionog sistema za biblioteke ili priključenje na sistem COBISS. Fakultet ima osnovne digitalne alate za podršku nastavi, ali se naglašava potreba za dodatnim ulaganjima u savremene tehnologije, posebno u softverske alate za istraživanje i analizu podataka.

Preporuke za unapređenje:

- 6.1. Intenzivirati saradnju sa privredom kroz sponzorstva i zajedničke projekte, a u cilju diverzifikacije izvora finansiranja za mobilnost, nagrađivanje i naučno-istraživačke projekte.
- 6.2. Razmotriti mogućnost osnivanja alumni fondacije koja bi mogla da prikuplja dio sredstava od uspešnih bivših studenata u cilju zajedničkog učešća u naučno-istraživačkim projektima.
- 6.3. Obezbediti i nadalje pristup COBISS bazi, odnosno drugim referentnim naučnim bazama i časopisima za nastavnike ali i studente.
- 6.4. Nastaviti raditi na kontinuiranom unapređenju nastavne infrastrukture (biblioteke, laboratorije, IT kabineta).

KRITERIJUM 6. Resursi i finansiranje

Ocjena ispunjenosti:

IV

STANDARD 7. Upravljanje informacijama o studijskim programima

Ovaj standard usklađen je sa kriterijumom 7. Kriterijuma za akreditaciju studijskih programa prvog i drugog ciklusa u Bosni i Hercegovini (Upravljanje informacijama o studijskim programima (7.1, 7.2)) i standardom 1.7 Standarda i smjernica za obezbjeđenje kvaliteta u Evropskom prostoru visokog obrazovanja (ESG)

Zahtjev:

Visokoškolska ustanova redovno prikuplja i obrađuje informacije o svim aspektima studijskih programa.

Dobre strane:

Univerzitet u Istočnom Sarajevu (čiji je član Ekonomski fakultet Pale) ima jedinstveni informacioni sistem (IS) koji je u funkciji od 2002. godine.

Kroz jedinstveni univerzitetski IS se redovno prikupljaju i analiziraju podaci o broju i starosnoj strukturi akademskog osoblja, polu, odnosu broja nastavnika i studenata, odnosu vlastitog i gostujućeg kadra, kao i podatke studentskih anketa i drugi relevantni podaci.

Ekonomski fakultet Pale ima pristup univerzitetskom repozitorijumu, koji omogućava otvoreni pristup naučnim publikacijama i istraživanjima.

Zahvaljujući Poslovnom savjetu i Alumni asocijaciji, fakultet sistematski prati zapošljivost svojih diplomaca i koristi ove podatke za unapređenje studijskih programa.

Informacioni sistem sadrži različite module kao što su Lime Survey (za ankete), e-Learning (za onlajn nastavu), kadrovsku evidenciju i elektronski karton naučnih radnika.

Slabe strane:

Iako fakultet ima razvijen informacioni sistem, neki moduli su i dalje u fazi razvoja i nisu u potpunosti integrisani (npr. registar kadrovske i nastavne evidencije, e-zaposleni).

Premda postoji sistem redovnog prikupljanja i obrade informacija, podaci o napuštanju studija nisu dovoljno detaljni, posebno u pogledu razloga ispisa, što otežava njihovu upotrebu za unapređenje kvalitete studijskih programa.

Mehanizmi za prikupljanje povratnih informacija od diplomiranih studenata, alumni i poslodavaca u cilju prilagođavanja studijskih programa tržištu rada nisu još u potpunosti ugrađene u informacioni sistem.

Preporuke za unapređenje:

7.1. Povezivanje različitih baza podataka u jedinstveni sistem radi lakše analize i upravljanja.

7.2. Omogućiti sistemsko prikupljanje i analizu podataka o ispisanim studentima te, kada je to moguće, i razloge njihovog napuštanja studija, a u cilju unapređenja kvaliteta studijskih programa.

7.3. Unaprijediti prikupljanje povratnih informacija od diplomiranih studenata i poslodavaca u svrhu kontinuiranog prilagođavanja studijskih programa potrebama tržišta rada.

STANDARD 7. Upravljanje informacijama o studijskim programima**OCJENA ISPUNJENOSTI:****IV****STANDARD 8. Informisanje javnosti o studijskim programima**

Ovaj standard usklađen je sa kriterijumom 8. Kriterijuma za akreditaciju studijskih programa prvog i drugog ciklusa u Bosni i Hercegovini (Informisanje javnosti o studijskim programima (8.1)) i standardom 1.8 Standarda i smjernica za obezbjeđenje kvaliteta u Evropskom prostoru visokog obrazovanja (ESG)

Zahtjev:

Visokoškolska ustanova objektivno i pravovremeno informiše javnost ažuriranim informacijama o svim aspektima rada studijskih programa.

Dobre strane:

Fakultet putem svoje web stranice informiše javnost o postojećim studijskim programima sa osvrtom na definisane ciljeve studijskih programa i ishode učenja. Na web stranici Fakulteta objavljuju se informacije na jednom od jezika konstitutivnih naroda BiH (na srpskom, ćirilica i latinična verzija).

Sve relevantne informacije dostupne su na veb stranici fakulteta, što omogućava lak pristup studentima, nastavnicima i široj javnosti.

Fakultet je prepoznao značaj društvenih mreža kao sredstava za brzu komunikaciju i aktivno koristi Fejsbuk i Instagram za informisanje javnosti.

Fakultet organizuje „Dan otvorenih vrata“ najmanje jednom godišnje, omogućujući zainteresovanim učenicima, njihovim nastavnicima i roditeljima da dobiju najvažnije informacije o mogućnostima upisa i studiranja.

Fakultet priprema Elektronske testove za pripremu prijemnog ispita kako bi budućim studentima pružio informacije o upisu ali i olakšao polaganje prijemnog ispita. Sa istim ciljem, na veb stranici se može pronaći i Informator o aktuelnom upisu.

Detaljni podaci o nastavnicima i saradnicima, uključujući njihove biografije, akademske izbore i reference, dostupni su na službenoj veb stranici fakulteta.

Slabe strane:

Iako Fakultet posjeduje veb stranicu i društvene mreže, nije potpuno jasno u kojoj mjeri se aktivno odgovara na upite javnosti i studenata.

Dok su podaci o nastavnicima i saradnicima dostupni na veb stranici, potrebno je osigurati da su svi linkovi ažurirani i da podaci budu lako pretraživi.

Prema procjeni, manje od 50% informacija na web stranici Fakulteta dostupno je na engleskom jeziku.

Nema informacija o Upisu na engleskom jeziku što smanjuje vidljivost studijskog programa i međunarodne mobilnosti.

Preporuke za unapređenje:

8.1. Nastaviti kontinuirano raditi na uključivanju studenata u promotivne aktivnosti radi boljeg predstavljanja iskustava i očekivanja budućih studenata.

8.2. Uvođenje redovnih Q&A sesija (pitanja i odgovori) za studente i potencijalne kandidate.

8.3. Razmotriti predstavljanje aktivnost na LinkedInu i Tviteru, pored Fejsbuka i Instagrama, kao i mogućnost kreiranja video sadržaja na Jutjubu za promociju programa i nastavnog kadra.

8.4. Definirati jasne procedure i odgovorne osobe za ažuriranje informacija, sa redovnim revizijama sadržaja na sajtu.

8.5. Obezbijediti veću dostupnost podataka veb stranice na engleskom jeziku.

STANDARD 8. Informisanje javnosti o studijskim programima

OCIJENA ISPUKJENOSTI:

III

STANDARD 9. Kontinuirano praćenje, periodična evaluacija i revizija studijskih programa

Ovaj standard usklađen je sa kriterijumom 9. Kriterijuma za akreditaciju studijskih programa prvog i drugog ciklusa u Bosni i Hercegovini (Kontinuirano praćenje, periodična evaluacija i revizija studijskih programa (9.1, 9.2, 9.3, 9.4)) i standardom 1.9 Standarda i smjernica za obezbjeđenje kvaliteta u Evropskom prostoru visokog obrazovanja (ESG)

Zahtjev:

Uspostavljene su procedure za periodično vrednovanje, unapređenje i prestrukturiranje studijskih programa koje uključuju mišljenja studenata i drugih zainteresiranih strana. Vodi se računa o usklađenosti sa savremenim svjetskim tokovima i stanjem struke, nauke i umjetnosti u odgovarajućem obrazovno-naučnom, odnosno umjetničko-obrazovnom polju i uporedivošću sa sličnim programima na inostranim visokoškolskim ustanovama, a posebno u okviru evropskog prostora visokog obrazovanja.

Dobre strane:

Ekonomski fakultet Pale redovno ocjenjuje nastavni plan i program, nastavni proces, nivo ostvarivanja ishoda učenja i njihovu povezanost s tržištem rada, kao i kvalitet, savremenost i dostupnost resursa potrebnih za izvođenje studijskog programa putem anketiranja studenata, akademskog i administrativnog osoblja. Navedena aktivnost organizuje se u skladu sa Pravilnikom o studentskom vrednovanju kvaliteta studija.

Usvojen Izvještaj o rezultatima studentskog vrednovanja dostavlja se Kancelariji za osiguranje kvaliteta Univerziteta, koja priprema objedinjeni izvještaj svih organizacionih jedinica i isti upućuje Komitetu, a kasnije i Senatu Univerziteta, na diskusiju i odlučivanje o neophodnim preventivnim ili korektivnim mjerama koje se dostavljaju svim organizacionim jedinicama, pa tako i Ekonomskom fakultetu.

Pri reviziji studijskih programa, vodi se računa o usklađenosti sa najmanje tri akreditovana programa inostranih visokoškolskih ustanova, od kojih su najmanje dva iz visokoškolskih ustanova evropskog prostora visokog obrazovanja.

Studijski program "Ekonomija" je usaglašen (preko 60%) sa sljedećim fakultetima:

- Univerzitet u Beogradu, Ekonomski fakultet Beograd
- Univerzitet u Banja Luci, Ekonomski fakultet Banja Luka
- Univerzitet u Sarajevu, Ekonomski fakultet Sarajevo
- Univerzitet u Zagrebu, Ekonomski fakultet Zagreb.

Fakultet na godišnjem nivou prikuplja podatke o performansama studijskih programa, koji se koriste za unapređenje nastave i usklađenost sa potrebama tržišta rada, a podaci se koriste za pripremu izvještaja o samovrednovanju i ocjeni kvaliteta, što je usklađeno sa Politikom kvaliteta Univerziteta.

Pravci Internacionalizacije Ekonomskog fakulteta Pale su detaljnije definisani Strategijom internacionalizacije 2018-2023, pri čemu je mobilnost studenata i akademskog osoblja jedan od prioriteta. Za koordinaciju aktivnosti u oblasti međunarodne saradnje na Univerzitetu u Istočnom Sarajevu zaduženi su prorektor za međunarodnu saradnju i osiguranje kvaliteta i univerzitetska Kancelarija za međunarodnu saradnju.

Kancelarija za međunarodnu saradnju koordiniše i sprovodi niz aktivnosti sa ciljem podsticanja mobilnosti nastavnika i studenata, između ostalog i tako što blagovremeno objavljuje korisne informacije o programima iz oblasti međunarodne saradnje i prilikama za razmjenu i mobilnost nastavnika i studenata na veb stranici Univerziteta, pružanjem pomoći zainteresovanim prilikom pripreme aplikacije na neki od programa, kao i preduzimanjem niza drugih aktivnosti. Korisni linkovi na kojima se mogu pronaći informacije relevantne za međunarodnu saradnju dostupni su na sajtu Univerziteta (<https://www.ues.rs.ba/medjunarodna-saradnja/>, <https://www.ues.rs.ba/medjunarodna-saradnja/mobilnost-studentskog-i-nastavnog-osoblja/erasmus-mundus/>, <https://www.ues.rs.ba/medjunarodna-saradnja/mobilnost-studentskog-i-nastavnog-osoblja/ceepus/>, <https://www.ues.rs.ba/medjunarodna-saradnja/bilateralni-sporazumi/opsti-sporazumi-o-medjunarodnoj-i-medju-univerzitetskoj-saradnji/>, <https://www.ues.rs.ba/medjunarodna-saradnja/bilateralni-sporazumi/posebni-sporazumi/>).

Mobilnost studenata uređena je Statutom i Pravilnikom o međunarodnoj razmjeni

Slabe strane:

Povratne informacije od studenata i poslodavaca se koriste u procesu revizije programa, ali nema jasnih podataka o tome u kojoj mjeri su prijedlozi za unapređenje realno implementirani i inkorporirani u Studijski program.

U izvještaju se preporučuje veći fokus na međunarodnu mobilnost, ali nije u potpunosti jasno kako se ovaj aspekt primijenjuje u reviziji studijskih programa.

Preporuke za unapređenje:

9.1. Proaktivno pristupiti zainteresovanim stranama, uključujući alumne, privredne subjekte i javne institucije, s ciljem unapređenja i modernizacije studijskih programa, prilagođavajući ih savremenim zahtjevima i potrebama.

9.2. Objavljivati izvještaje o mjerama koje su preduzete i implementirane na osnovu studentskih povratnih informacija iz anketa i informacija od poslodavaca.

9.3. Kontinuirano podsticanje razmjene i mobilnosti akademskog i administrativnog osoblja i studenata, uz povećanje šansi za uključivanje u međunarodne projekte.

KRITERIJUM 9. Kontinuirano praćenje, periodična evaluacija i revizija studijskih programa

Ocjena ispunjenosti:

IV

STANDARD 10. Mobilnost akademskog osoblja i studenata	
Ovaj standard usklađen je sa kriterijumom 10. Kriterijuma za akreditaciju studijskih programa prvog i drugog ciklusa u Bosni i Hercegovini (Mobilnost akademskog osoblja i studenata (10.1, 10.2, 10.3))	
Zahtjev: Na studijskom programu se promoviše i unapređuje mobilnost akademskog osoblja i studenata.	
Dobre strane: Ekonomski fakultet Pale u saradnji sa Kancelarijom za međunarodnu saradnju, podstiče mobilnost nastavnika i studenata objavljujući otvorene pozive (konkurse), pozitivna iskustva realizovanih mobilnosti i drugih vidova međunarodne saradnje, kao i ostale korisne informacije na veb stranici Fakulteta i Univerziteta. Međunarodna mobilnost realizuje se primjenom <u>Pravilnika o međunarodnoj razmjeni akademskog i administrativnog osoblja i studenata Univerziteta u Istočnom Sarajevu</u>. Na Ekonomskom fakultetu Pale uspostavljen je <u>Naučno-istraživački centar Ekonomskog fakulteta Pale (NICEF) (Odluka o osnivanju)</u>, kao podorganizaciona jedinica koja samostalno promoviše i unapređuje međunarodnu saradnju. Mobilnost studenata regulisana je Statutom Univerziteta i Pravilnikom o međunarodnoj razmjeni, koji studentima garantuje mogućnost razmjene i priznavanja bodova u skladu sa ECTS sistemom. Pored odlaska studenata sa Univerziteta u Istočnom Sarajevu na razmjene, postoji inicijativa za povećanje broja stranih studenata koji će provesti semestar na univerzitetu.	
Slabe strane: Moguće su razlike u sistemima bodovanja između univerziteta ili birokratska kašnjenja, što može otežati jasnu i potpunu integraciju rezultata mobilnosti studenata. Studenti kao najčešći razlog neodlaska na programe mobilnosti ističu neizvjesnost vezano za priznavanje ECTS bodova ostvarenih kroz mobilnost. Studenti su takođe neodlučni u vezi sa odlaskom na razmjenu zbog jezičke barijere ili finansijskih troškova koji nisu potpuno pokriveni. Model finansiranja može biti nestabilan i zavisi od dostupnosti projekata, što ograničava broj studenata i nastavnika koji mogu da učestvuju u programima mobilnosti. Programi mobilnosti kroz projekte kao što su Erasmus+ i CEEPUS nisu dovoljni za sve zainteresovane nastavnike.	
Preporuke za unapređenje: 10.1. Olakšati proceduru priznavanja ECTS bodova tako što bi se unaprijed definisali ekvivalenti predmeta sa partnerskih univerziteta. 10.2. Intenzivirati saradnju sa privredom i privatnim sektorom radi sponzorisanja mobilnosti studenata i akademskog osoblja, uz jačanje sopstvenih kapaciteta. 10.3. Razmotriti kreiranje interaktivnog veb-portala posvećenog mobilnosti, sa svim informacijama o mogućnostima razmjene, kriterijumima prijave i iskustvima prethodnih učesnika. 10.4. Uvesti godišnje izvještaje o uspješnosti mobilnosti sa konkretnim mjerama za unapređenje, zasnovanim na povratnim informacijama učesnika. 10.5. Raditi na organizovanju radionica i seminara za promociju mobilnosti među studentima i nastavnim i administrativnim osobljem, zajedno s Kancelarijom za međunarodnu saradnju VŠU. 10.6. Podsticati i stimulirati nastavno i administrativno osoblje za učešće u programima mobilnosti i pisanja međunarodnih projekata.	
STANDARD 10. Mobilnost akademskog osoblja i studenata	
Ocjena ispunjenosti:	III

3.2 Preporuka za akreditaciju

Nakon uvida u kompletnu dostavljenu dokumentaciju, posjete visokoškolskoj ustanovi i analiziranja svih dokumenata, procedura i načina funkcionisanja visokoškolske ustanove i studijskog programa Ekonomija na prvom ciklusu studija Ekonomskog fakulteta Pale, te sprovođenja postupka ocjenjivanja, utvrđen je sljedeći nivo ispunjenosti zahtjeva standarda i kriterijuma za akreditaciju studijskih programa prvog i drugog ciklusa studija:

STANDARDI		NIVO ISPUNJENOSTI
1.	Politika obezbjeđivanja kvaliteta studijskih programa	IV
2.	Kreiranje i usvajanje studijskih programa	III
3.	Učenje, podučavanje i vrednovanje usmjereni na studenta	IV
4.	Upis i napredovanje studenata, priznavanje i sertifikovanje	IV
5.	Ljudski potencijali	IV
6.	Resursi i finansiranje	IV
7.	Upravljanje informacijama o studijskim programima	IV
8.	Informisanje javnosti o studijskim programima	III
9.	Kontinuirano praćenje, periodična evaluacija i revizija studijskih programa	IV
10.	Mobilnost akademskog osoblja i studenata	III

Na osnovu ukupne ocjene kvaliteta Komisija stručnjaka daje preporuku Agenciji za visoko obrazovanje Republike Srpske da, u skladu sa Pravilnikom o akreditaciji visokoškolskih ustanova i studijskih programa studijskom programu Ekonomija na prvom ciklusu studija Ekonomskog fakulteta Pale Univerziteta u Istočnom Sarajevu **izda rješenje o akreditaciji na pet godina.**

Članovi Komisije:

Prof. dr Dražena Gašpar
stručnjak iz reda akademske zajednice BiH, predsjednik

Prof. dr Branka Topić-Pavković
stručnjak iz reda akademske zajednice BiH, član

Doc. dr Valentina Vukmirović
Međunarodni stručnjak, član

Doc. dr Ljubiša Mičić
stručnjak iz reda privrede i prakse, član

Ivan Dodig
Student, član

